

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Scrúdú na hArdteistiméireachta, 2024
Eacnamaíocht
Ardleibhéal

Dé hAoine 21 Meitheamh Maidin 9:30 - 12:00

400 marc

Scrúduimhir

----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Dáta Breithe

		/			/		
----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------	---	----------------------	----------------------

Scríobh 3 Feabhra 2005
mar 03 02 05, mar shampla

Stampa an Ionaid

--

Treoracha

Tá **dhá** roinn sa pháipéar seo.

Tá 400 marc san iomlán ag gabháil leis an scrúdú seo.

Roinn A: 100 marc
Freagair **8** gceist as **10** gceist sa roinn seo.

Tá rogha inmheánach ann sna ceisteanna 2, 3 agus 4.

Roinn B: 300 marc
Freagair **4** cheist as **6** cheist.
Tá 75 marc ag gabháil le gach ceist sa roinn seo.

Scríobh do chuid freagraí le peann gorm nó le peann dubh.

Scríobh do chuid freagraí sna spásanna atá curtha ar fáil sa leabhrán seo. Tá spás le haghaidh obair bhreise i gcúl an leabhráin. Lipéadaigh aon obair bhreise go soiléir le huimhir agus le páirt na ceiste.

Scanfar an leabhrán scrúdaithe seo agus is ar scáileán a chuirfear do chuid oibre i láthair an scrúdaitheora. Is féidir nach bhfeicfidh an scrúdaitheoir aon rud a scríobhfaidh tú taobh amuigh de bhoscaí na bhfreagraí.

Tabharfaidh an feitheoir cóip den leabhrán Foirmilí agus Táblaí duit, má theastaíonn sé uait. Ní mór duit é a thabhairt ar ais ag deireadh an scrúdaithe. Níl cead agat do chóip féin a thabhairt isteach chuig an scrúdú leat.

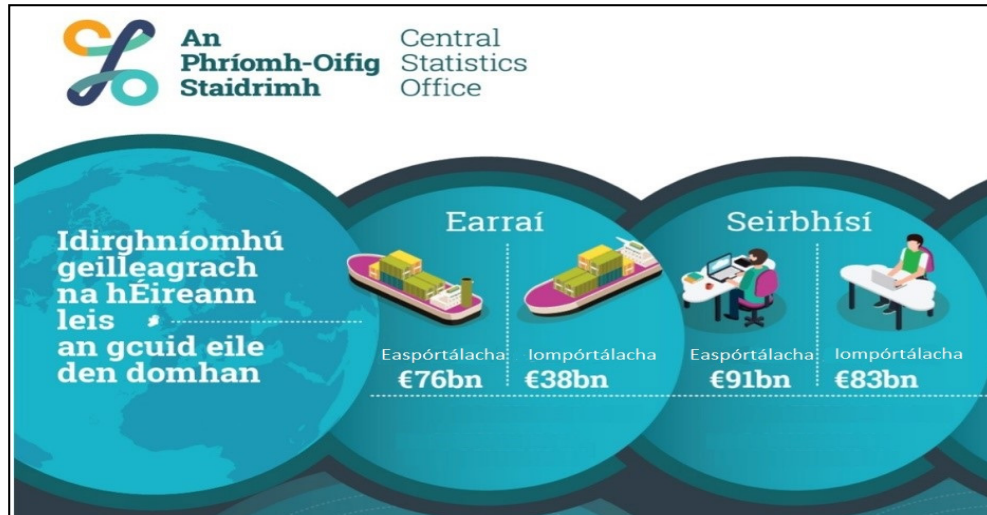
Is ceadmhach áireamhain a úsáid.

Scríobh déanamh agus múnla d'áireamhain anseo:

Freagair 8 gceist as 10 gceist

Ceist 1

Taispeántar sa ghrafaic eolais oiriúnaithe thíos sonraí a bhaineann le Comhardú Íocaíochtaí na hÉireann ar an gCuntas Reatha le haghaidh R2 2023.

- (a) Ó na sonraí thuas, ríomh an t-iarhmhéid i gcuntas reatha chomhardú na n-íocaíochtaí. Luaigh cé acu barrachas nó easnamh atá ann. **Taispeáin do chuid oibre go léir.**

Obair:

Freagra:

Barrachas nó Easnamh?

- (b) Tabhair buntáiste amháin le **barrachas** a bheith ar chomhardú na n-íocaíochtaí.

Ceist 2

De réir shonraí na Príomh-Oifige Staidrimh (POS), bhí ráta dífhostaíochta na hÉireann, coigeartaithe de réir an tséasúir, ag 4.8% i nDeireadh Fómhair 2023. D'fhéadfaí féachaint air seo mar lánfhostaíocht.

(a) Mínigh an tuiscint atá agat ar an téarma lánfhostaíocht.

Lánfhostaíocht:

Freagair (b) nó (c)

(b) Mínigh, agus dhá chúis á dtabhairt agat, an fáth a bhfuil lánfhostaíocht mar aidhm eacnamaíochta ag an rialtas.

1.
2.

NÓ

(c) Is aidhm eacnamaíochta de chuid an rialtais é lánfhostaíocht a bhaint amach. Mínigh an dóigh a bhféadfadh dhá aidhm eacnamaíochta ar bith eile atá ag an rialtas faoi láthair **teacht salach ar an aidhm seo**.

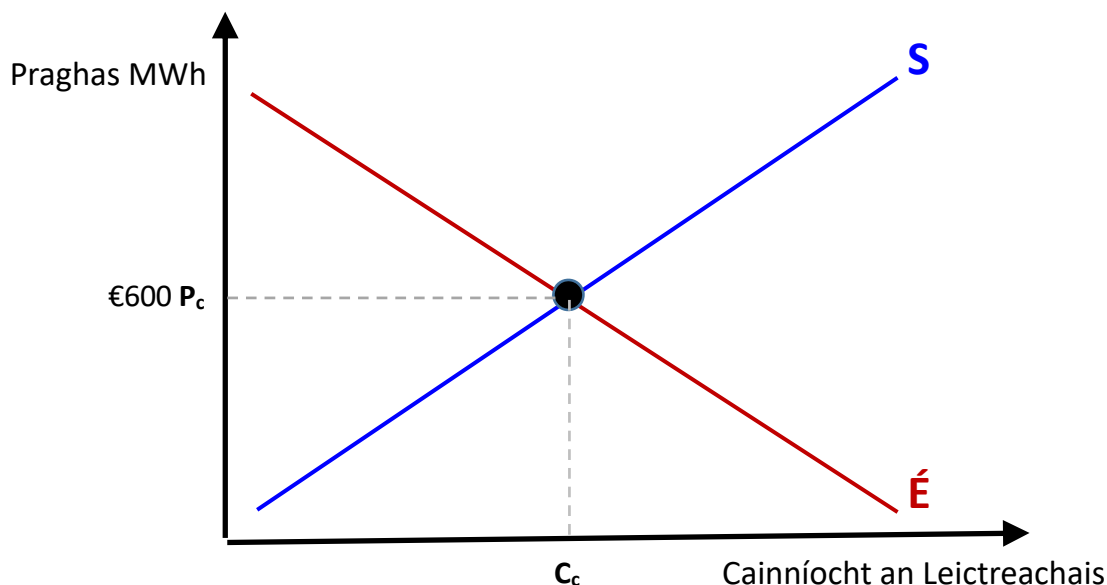
1.
2.

Ceist 3

Le linn 2022 ba é €600 an praghas cothromaíochta ar mheigeavata leictreachais in aghaidh na huaire. In iarracht chun dul i ngleic le géarchéim an fhuinnimh, bhí an Coimisiún Eorpach ag smaoineamh ar theorainn €200 an meigeavata in aghaidh na huaire a chur le praghas an leictreachais.

Arna chur in oiriúint ó The Financial Times

- (a) Léirigh ar an léaráid thíos an dóigh a n-athródh moladh an Choimisiúin Eorpaigh thuas an léaráid.

Freagair (b) nó (c)

- (b) Mínigh an tuiscint atá agat ar an téarma eacnamaíochta buaicphraghas.

Buaicphraghas:

NÓ

- (c) I gCáinainnéis 2024, d'fhógair an rialtas creidmheas fuinnimh €450 do gach líon tí. Mínigh an fáth, dar leat, ar thug an rialtas isteach an creidmheas seo.

Míniú:

Ceist 4

(a) Taispeántar sa tábla thíos cóimheas an chaipitil le saothar i ngnólacht le dhá bhliain anuas.

	2022	2023
Líon na meaisíní	5	10
Líon na n-oibrithe	5	5
CÓIMHEAS	1:1	2:1

Bunaithe ar an eolas thuas, cuir tic (✓) i gceann de na boscaí thíos chun a chur in iúl cé acu fairsingiú caipitil nó doimhniú caipitil atá déanta ag an ngnólacht seo agus mínigh do fhreagra.

Fairsingiú Caipitil		Doimhniú Caipitil	
---------------------	--	-------------------	--

Míniú:

Freagair (b) nó (c)

(b) Tabhair breac-chuntas ar dhá thoisc a d'fhéadfadh dul i gcion ar éileamh cuideachta áirithe ar shaothar.

1.
2.

NÓ

(c) Mínigh an téarma **Éifeachtúlacht Imeachach an Chaipitil (MEC i mBéarla)**.

Míniú:

Ceist 5

Bhí ceolchoirm ag Harry Styles ar an 10 Meitheamh 2023 ag Caisleán Bhaile Shláine, áit a bhfuil spás do 80,000 duine ar a mhéad. €97.10 an praghas a bhí ar na ticéid agus díoladh an t-iomlán acu taobh istigh de chúpla uair an chloig.

- (a) Úsáid an t-eolas thuas agus léirigh, agus léaráid lánlipéadaithe (na haiseanna san áireamh) á húsáid agat, an dóigh a bhféadfadh ganntanas ticéad teacht chun cinn don cheolchoirm seo.

- (b) Mínigh do léaráid thuas.

Míniú:

Ceist 6

- (a) Le cuidiú léaráide lánlipéadaithe thíos (na haiseanna san áireamh), mínigh an coibhneas idir cuar meánchostais ghearrthréimhsigh gnólachta agus cuar a chostais imeallaigh.

Míniú:

- (b) Mínigh an cruth atá ar chuar an mheánchostais ghearrthréimhsigh a tharraing tú in (a) thuas.

An chuid atá ag claonadh anuas:
An chuid atá ag claonadh in airde:

Ceist 7

Tá méadú ag teacht ar líon na ndéagóirí in Éirinn a bhíonn ag vápáil. D'fhéadfadh roinnt contúirtí a bheith ag baint leis an vápáil do dhéagóirí.

Arna chur in oiriúint ó Nuacht RTÉ

(a) Mínigh an fáth ar **cliseadh margaidh** de shaghas é táirgí vápála a cheannach.

Míniú:

(b) Tabhair breac-chuntas ar dhá bhealach a bhféadfadh rialtas na hÉireann idirghabháil i margadh na vápála chun cliseadh margaidh seo a shárú.

1.
2.

Ceist 8

Is straitéis choitianta phraghsála i gcónaí é idirdhealú praghsanna a úsáideann gnólachtaí ar fud an domhain.

(a) Mínigh, agus sampla á úsáid agat, an tuiscint atá agat ar an téarma idirdhealú praghsanna.

Idirdhealú Praghsanna:
Sampla:

(b) Tabhair breac-chuntas ar dhá **thréith de chuid tomhaltóirí** a cheadaíonn idirdhealú praghsanna.

1.
2.

Ceist 9

- (a) Tá geallta ag Coillte 100,000 heicteár breise coillearnaí a chur faoi 2050, anuas ar an 440,000 heicteár atá á mbainistiú acu cheana féin. Meastar go gcosnóidh an moladh seo €2 bhilliún.
Arna chur in oiriúint ó The Irish Times

Tabhair breac-chuntas ar dheischostas amháin a bhainfidh leis an ngealltanas seo ó Choillte agus ar thairbhe shóisialta amháin ón moladh seo.

Deischostas:
Tairbhe shóisialta:

- (b) Lainseáladh Ollscoil Teicneolaíochta an Atlantaigh in Aibreán 2022, rud a chruthaigh seachtracht dhearfach do na contaetha Dún na nGall, Sligeach agus Maigh Eo.

Mínigh an tuiscint atá agat ar an téarma seachtracht dhearfach.

Seachtracht Dhearfach:

Ceist 10

Rinneadh na sonraí thíos a athchóiriú as Cuntais Náisiúnta na hÉireann do 2023.

Cur síos	Luach
Glanioncam tosca ó thar lear	- €105bn
Fóirdheontais AE	€2bn
Cánacha AE	€0.5bn

- (a) Glac leis gurbh é **€430bn an Olltáirgeacht Intíre (OTI) ag Praghsanna Reatha an Mhargaidh (CMP i mBéarla)** agus úsáid an t-eolas thuas chun páirt (ii) a ríomh. Tá páirt (i) déanta duit. Luaigh an gaol agus taispeáin do chuid oibre go léir.

	Gaolta / Obair	Freagra € bn
	Olltáirgeacht Intíre (OTI) ag Praghsanna Reatha an Mhargaidh	€430bn
↓	Gaolta / Obair: Olltáirgeacht Intíre (OTI) ag Praghsanna Reatha an Mhargaidh +/- <u>Glanioncam Tosca ó Thar Lear</u>	430.00 <u>(105.00)</u>
(i)	= Olltáirgeacht Náisiúnta (OTN) ag Praghsanna Reatha an Mhargaidh	Fr: €325bn
↓	Gaolta / Obair:	
(ii)	= Ollioncam Náisiúnta ag Praghsanna Reatha an Mhargaidh	Fr:

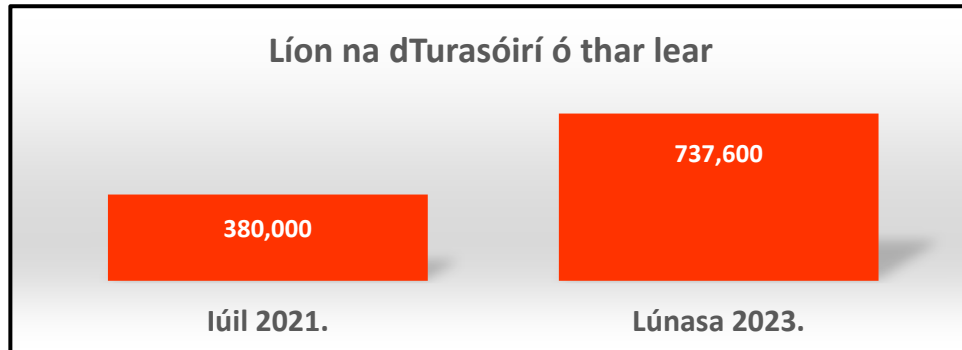
- (b) Mínigh an téarma **Glanioncam Tosca ó Thar Lear**.

Míniú:

Freagair 4 cheist as 6 cheist

Ceist 11

Taispeántar ar an gcairt thíos líon na dturasóirí ó thar lear a tháinig go hÉirinn in Iúil 2021 agus i Lúnasa 2023.

- (a) (i) Ríomh an méadú céatadánach ar líon na dturasóirí ó thar lear i Lúnasa 2023 i gcomparáid le Iúil 2021. **Taispeáin do chuid oibre.**

Obair:

Freagra:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar thionchar an mhéadaithe seo sa turasóireacht ar shreabhadh ciorclach an ioncaim in Éirinn.

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar **mhíbhuntáiste** féideartha amháin le méadú ar líon na dturasóirí i ngeilleagar na hÉireann.

Míbhuntáiste:

(b) Meastar gur mar seo atá i ngeilleagar na hÉireann: $MPT = 0.22$, $MPM = 0.30$ agus $MPC = 0.6$.

- (i) Bunaithe ar an eolas thuas, úsáid foirmle chuí agus ríomh luach an iolraitheora i ngeilleagar na hÉireann **agus** mínigh brí eacnamaíochta do fhreagra.

Taispeáin do chuid oibre ar fad.

Obair:

Freagra:

Míniú:

- (ii) Mínigh go hachomair an dóigh a rachadh laghdú ar rátaí na cánach ioncaim i **bhfeidhm** ar luach an iolraitheora.

Míniú:

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar dhá **úsáid** is féidir a bhaint as an eolas a chuirtear ar fáil i staitisticí an ioncaim náisiúnta.

1.

2.

- (c) Glac leis go bhfuil an margadh atá ag branda d'uachtar reoite orgánach Éireannach i gcothromaíocht.

Mínigh, le cuidiú léaráide ar leith i ngach cás, na tionchair is dóichí a bheidh ag gach ceann díobh seo a leanas ar staid chothromaíochta tosaigh an mhargaidh seo.

- (i) Tonn teasa fhada i gcaitheamh an tsamhraidh in Éirinn.

Léaráid	Míniú
	

- (ii) Méadú ar líon na dtomhaltóirí atá éadulangach ar luchtós.

*(Is fadhb dhíleá í éadulaingt ar luchtós nuair nach mbíonn an corp in ann luchtós a dhíleá. Is saghas siúcra é luchtós a fhaightear go príomha i mbainne agus i dtáirgí déiríochta.)

Léaráid	Míniú
	

(iii) Faigheann táirgeoirí fóirdheontas le huachtar reoite orgánach a tháirgeadh.

Léaráid	Míniú
	

75 marc

Ceist 12

In 2022, d'íoc 481,000 cáiníocóir in Éirinn €313m níos mó ná mar ba chóir dóibh i gcánacha ioncaim. Arna chur in oiriúint ón Irish Independent

- (a) (i) Is ceann de phrionsabail an chánachais é prionsabal na cinnteachta, i.e. ba chóir go mbeadh cáiníocóirí feasach ar a ndliteanas cánach. Mínigh dhá chanóin/phrionsabal cánachais eile.

1.
2.

- (ii) Bíonn na Coimisinéirí Ioncaim gníomhach ag ceistiú gníomhaíocht eacnamaíochta fholaithe de gach saghas.

Arna chur in oiriúint ó Thuarascáil Bhliantúil na gCoimisinéirí Ioncaim, 2021
Tabhair breac-chuntas ar dhá thionchar ar gheilleagar na hÉireann a bheadh ag méadú ar ghníomhaíochtaí sa gheilleagar folaithe.

1.
2.

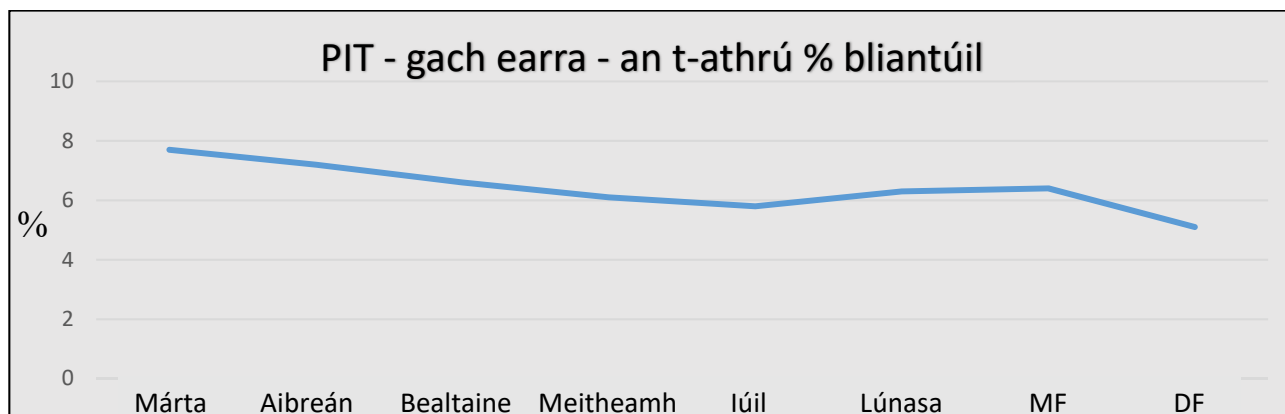
- (iii) Níl ráta nua cánach 30% do shaothraithe meánioncaim (níos ísle ná an ráta 40% atá ann anois) curtha as an áireamh, a deir an Taoiseach, Leo Varadkar. Arna chur in oiriúint ó RTÉ.ie
Tabhair breac-chuntas ar iarmhairt eacnamaíochta amháin don cháiníocóir **nó** don rialtas dá dtabharfaí isteach an ráta cánach nua seo.

Cuir tic (✓) sa bhosca ceart chun an ceann atá á fhreagairt agat a chur in iúl.

Cáiníocóir ☐ Rialtas ☐

Iarmhairt eacnamaíochta:

- (b) Taispeántar thíos sonraí as Praghasinnéacs na dTomhaltóirí (PIT), gach earra, ina léirítear an ráta boilscthe in Éirinn – tá an t-athrú céatadánach bliantúil (%) léirithe thíos ó Mhárta go Deireadh Fómhair 2023.

- (i) Tabhair breac-chuntas ar threocht fhoriomlán an athraithe bhliantúil % ar shonraí an PIT mar a léirítear sa ghráf thuas é. **Úsáid figiúirí ón ngráf.**

Breac-chuntas:

- (ii) Taispeántar sa tábla thíos praghasinnéacs ilchodach tíre do na catagóirí caiteachais a leanas: bia; iompar; agus earraí eile. Úsáid an t-eolas sa tábla thíos agus ríomh an praghasinnéacs don bhliain reatha. Is é 100 an bonnluach. **Taispeáin do chuid oibre.**

Catagóir	% den ioncam (ualach) a caitheadh ar earra(i)	Praghas earra(i) sa bhonnbhliain €	Praghas earra(i) sa bhliain reatha €	Ríomh an phraghasinnéacs shimplí	Ualach	Toradh
Bia	65%	60	66			
Iompar	20%	30	45			
Earraí Eile	15%	80	96			
	100%				Praghasinnéacs don bhliain reatha	

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar dhá iarmhairt eacnamaíochta a d'fhéadfadh a bheith ag boilsciú ard praghsanna ar gheilleagar na hÉireann.

1.
2.

- (c) Caitheann tomhaltóirí in Éirinn suas le €10,000 gach nóiméad ar an gcearrbhachas ar líne.
Arna chur in oiriúint ó the Irish Times

- (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá chúis a bhfuil sé tábhachtach rialáil a dhéanamh ar thionscal an chearrbhachais in Éirinn.

1.
2.

- (ii) Rangaítear toitíní mar earraí díluaíochta.
Tabhair breac-chuntas ar thionchar fhéideartha amháin ó mhargaí earraí díluaíochta.

Breac-chuntas:

- (iii) Bonn tuisceana amháin faoi iompraíocht tomhaltóirí is ea go mbíonn a n-ioncam teoranta.

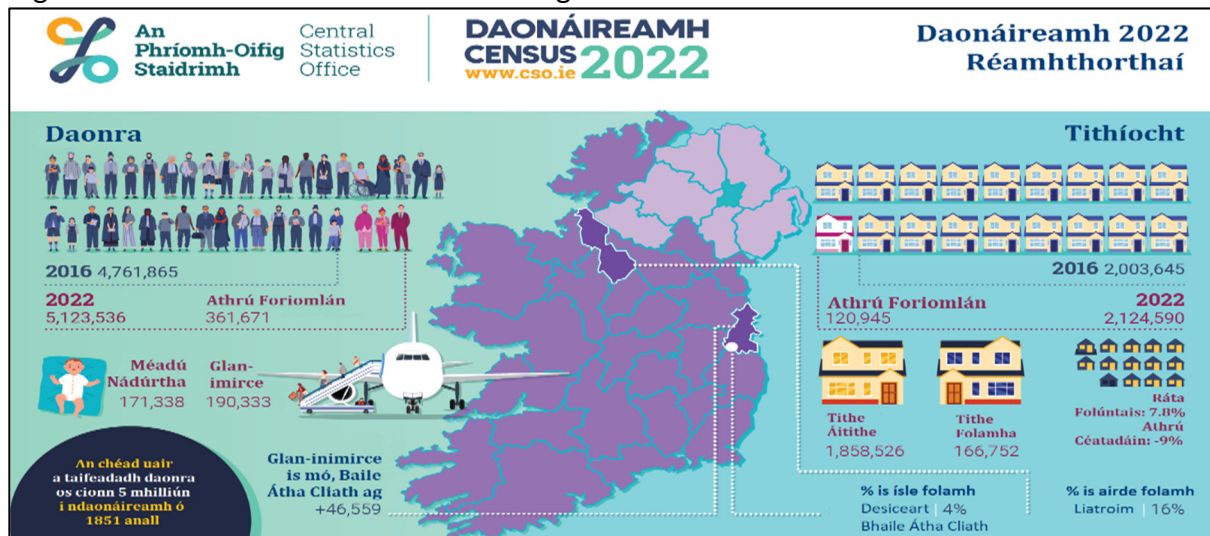
Mínigh dhá bhonn tuisceana **thábhachtacha** eile faoi iompraíocht tomhaltóirí.

1.
2.

75 marc

Ceist 13

Is grafaic eolais de chuid POS í seo thíos. Tugann sí roinnt réamhthorthaí ó Dhaonáireamh 2022.

- (a) (i) Úsáid na sonraí sa tábla thíos (a baineadh as an ngrafaic eolais thuas) agus ríomh an céatadán den athrú ar an daonra idir 2016 agus 2022 a tharla mar gheall ar an nglanimirce. **Taispeáin do chuid oibre ar fad.**

Daonra 2016	4,761,865
Daonra 2022	5,123,536
Athrú Foriomlán	361,671
Glanimirce	190,333

Obair:

Freagra:

- (ii) Pléigh dhá iarmhairt eacnamaíochta a bhaineann le **daonra a bheith ag méadú**.

1.
2.

- (iii) Léirítear sa ghrafaic eolais ar leathanach 21 freisin an fáth ar thug an Rialtas isteach Cáin ar Thithe Folmha. Tabhair breac-chuntas ar dhá **bhuntaiste** a bhaineann le Cáin ar Thithe Folmha a thabhairt isteach.

Arna chur in oiriúint ó the Irish Times

1.
2.

- (b) Níl an domhandú marbh. B'fhéidir nach bhfuil sé ag fáil bháis fiú. Ach tá sé ag athrú.

Arna chur in oiriúint ó The Financial Times

- (i) Mínigh an téarma domhandú.

Domhandú:

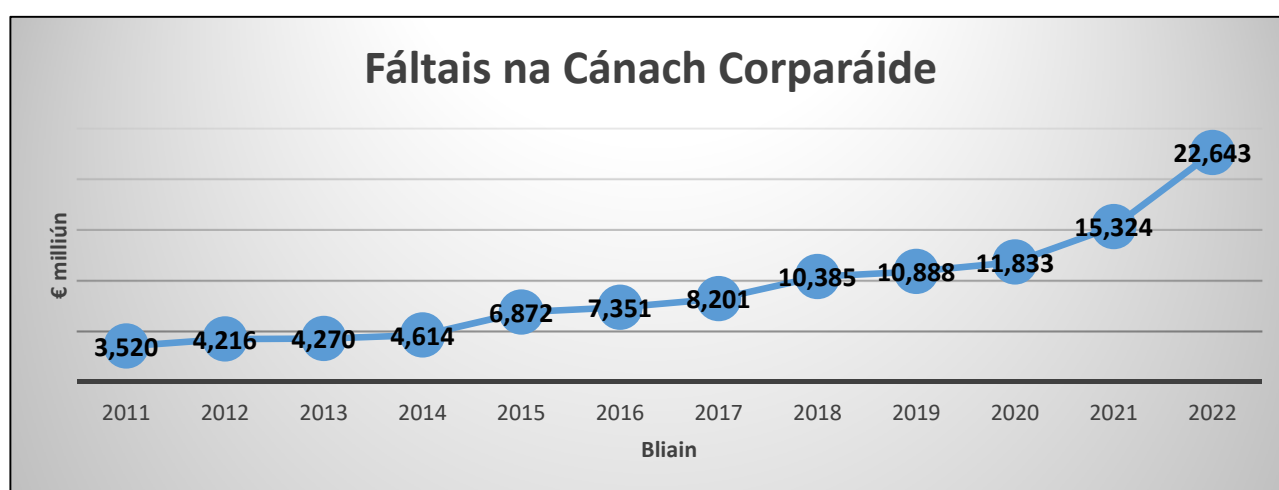
- (ii) Mínigh dhá chúis le fás an domhandaithe sa dara leath den 20ú haois (i.e. idir 1950 agus 1999).

1.
2.

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar iarmhairt dhearfach amháin agus ar iarmhairt dhiúltach amháin a bhaineann leis an domhandú.

Dearfach:
Diúltach:

- (c) Taispeántar sa léaráid thíos fáltais na Cánach Corparáide in Éirinn idir 2011 agus 2022.

- (i) Tabhair breac-chuntas ar an treocht fhoriomlán i bhfáltais na cánach corparáide mar a thaispeántar sa léaráid thuas. Úsáid sonraí ón líneghraf thuas agus mínigh cúis leis an treocht seo.

Breac-chuntas:
Mínigh:

- (ii) Tá sé riachtanach go n-úsáidfídh an rialtas barrachais bhuiséid go ciallmhar.
Arna chur in oiriúint ó gov.ie

Mínigh an téarma **barrachas buiséid reatha an rialtais**.

Míniú:

- (iii) Tabhair breac-chuntas ar iarmhairt eacnamaíochta dhearfach fhéideartha amháin **agus** ar iarmhairt eacnamaíochta dhiúltach fhéideartha amháin de bharrachas buiséid a bheith ag Rialtas.

Iarmhairt dhearfach fhéideartha amháin:
Iarmhairt dhiúltach fhéideartha amháin:

75 marc

Ceist 14

- (a) (i) Tá a lán bialann sa mhargadh i ngeilleagar na hÉireann. Is sampla é seo d'iomaíocht mhonaplach. Tabhair breac-chuntas ar thrí shaintréith (seachas a lán díoltóirí) de ghnólacht atá ag feidhmiú in **iomaíocht mhonaplach**.

1.
2.
3.

- (ii) Cuireann gnólachtaí a fheidhmíonn in iomaíocht mhonaplach acmhainní amú. An aontaíonn tú nó an easaontaíonn tú leis an ráiteas seo? Cuir tic (✓) sa bhosca cuí thíos chun do rogha a chur in iúl agus cosain do rogha.

Aontaím:

☐

Easaontaím:

☐

Cosaint:

- (b) (i) Mínigh, le cuidiú léaráide lánlipéadaithe (na haiseanna san áireamh), cothromaíocht fhadtréimhseach gnólachta atá ag feidhmiú in **iomaíocht mhonaplach**.

Míniú:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar **bhuntaíste eacnamaíochta** fhéideartha amháin do thomhaltóirí de bharr margaí ina bhfuil iomaíocht mhonaplach.

Buntaíste eacnamaíochta:

- (c) Chosain Uachtarán an Bhainc Cheannais Eorpaigh (BCE), Christine Lagarde, na méaduithe ar an ráta úis a rinne an BCE in 2022/2023 agus dúirt sí gur thuig sí gur ualach ar roinnt daoine iad na méaduithe ar an ráta úis.

Arna chur in oiriúint ó RTÉ.ie

- (i) Mínigh tionchar eacnamaíochta amháin atá ag na méaduithe seo sa ráta úis ar **gach ceann** díobh seo a leanas:

Leibhéal caiteachais tomhaltóirí:
An costas ar fhónamh ar an bhfiachas náisiúnta:

- (ii) Ríomh **an fíor-ráta úis** más é 2.25% an ráta úis ainmniúil a bhí ann agus más é 5.5% an ráta boilscithe a bhí ann. **Taispeáin do chuid oibre.**

Obair:
Freagra:

- (iii) Tá fás tagtha go gasta in Éirinn le blianta beaga anuas ar líon na ndaoine atá ag úsáid na seirbhísí a thairgeann na Nuabhainc agus na bainc Dhúshláin, amhail Revolut agus N26.

Arna chur in oiriúint ó Nuacht RTÉ

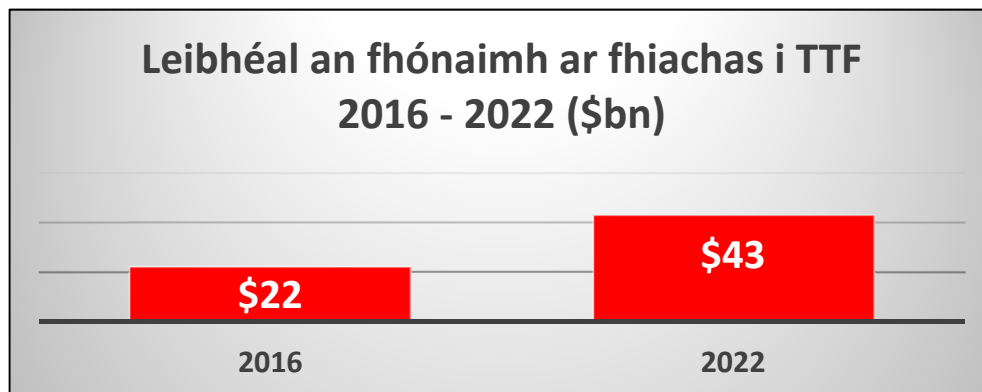
Tabhair breac-chuntas ar dhá chúis a bhfuil an oiread sin daoine in Éirinn tar éis dul le cuntais bhainc, amhail Revolut, atá digiteach amháin.

1.
2.

75 marc

Ceist 15

Taispeántar sa chairt thíos an méadú ar aisíocaíochtaí fiach sna \$ billiún i dTíortha Tearcfhorbartha (TTF) in 2016 agus in 2022.

Arna chur in oiriúint ó UNCTAD.org

- (a) (i) Ríomh an méadú céatadánach ar an aisíocaíocht fiachais idir 2016 agus 2022.
Taispeáin do chuid oibre.

Obair:

Freagra:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar bheart amháin a d'fhéadfadh **rialtas tíortha forbartha** a dhéanamh chun cuidiú le géarchéim an fhiachais sna TTFanna a réiteach.

Beart amháin:

- (iii) Mínigh dhá chúis go mb'fhéidir nach mbíonn an cúnamh airgeadais a thugtar do TTFanna i gcónaí ina chuidiú chun na deacrachtaí atá ag an TTF a réiteach.

1.

2.

(b) In 2022, rangaigh an IFB (an Institiúid um Fhorbairt Bainistíochta) Éire mar an tríú tír is iomaíche i limistéar an euro. Arna chur in oiriúint ó competitiveness.ie

(i) Mol dhá bheart eacnamaíochta a d'fhéadfadh rialtas na hÉireann a chur i bhfeidhm chun leanúint leis an bhfeabhsú ar iomaíochas gnólachtaí in Éirinn.

1.
2.

(ii) Le bliain anuas, tá luach dhollar na Stát Aontaithe (\$) i ndiaidh méadú i gcoinne an euro (€). Tabhair breac-chuntas ar na tionchair a d'fhéadfadh a bheith ag an **méadú seo ar luach dhollar na Stát Aontaithe** ar gach ceann díobh seo a leanas:

- Easpórtálacha na hÉireann go dtí na Stáit Aontaithe
- Iompórtálacha na hÉireann ó na Stáit Aontaithe.

Easpórtálacha na hÉireann go dtí na Stáit Aontaithe:
Iompórtálacha na hÉireann ó na Stáit Aontaithe:

(iii) Dá dtiocfadh meath ar an iomaíochas in Éirinn d'fhéadfadh sin an baol a mhéadú go mbeadh cúlú eacnamaíochta in Éirinn. Mínigh an téarma cúlú eacnamaíochta.

Cúlú eacnamaíochta:

- (c) (i) In 2023 cheiliúir Éire 50 bliain dá ballraíocht san AE. Tá tíortha eile, an Úcráin agus an Mholdóiv, mar shampla, ag iarraidh dul isteach san AE.

Tabhair dhá chúis a dteastaíonn ó thíortha dul isteach san AE.

Arna chur in oiriúint ón Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta

1.
2.

- (ii) De réir na gníomhaireachta Eorpaí Eurostat, is in Éirinn atá an dara ráta is airde murtall san Aontas Eorpach. Tá 26% den daonra fásta rangaithe mar dhaoine murtallacha.

Arna chur in oiriúint ó the Irish Times

Mínigh beart eacnamaíochta amháin **agus** beart sóisialta amháin a d'fhéadfadh cuidiú le leibhéal an mhurtaill in Éirinn a laghdú dá gcuirfí i bhfeidhm iad.

Beart eacnamaíochta:
Beart sóisialta:

- (iii) D'éirigh le Amazon cead pleanála a fháil do dhá lárionad sonraí nua i mBaile Átha Cliath d'ainneoin agóidí ó ghrúpaí comhshaoil.
(Is é atá in ionad sonraí, áit chianda ina mbíonn a lán freastalaithe a úsáidtear chun eolas a stóráil, a phróiseáil agus a dháileadh).

Arna chur in oiriúint ó independent.ie

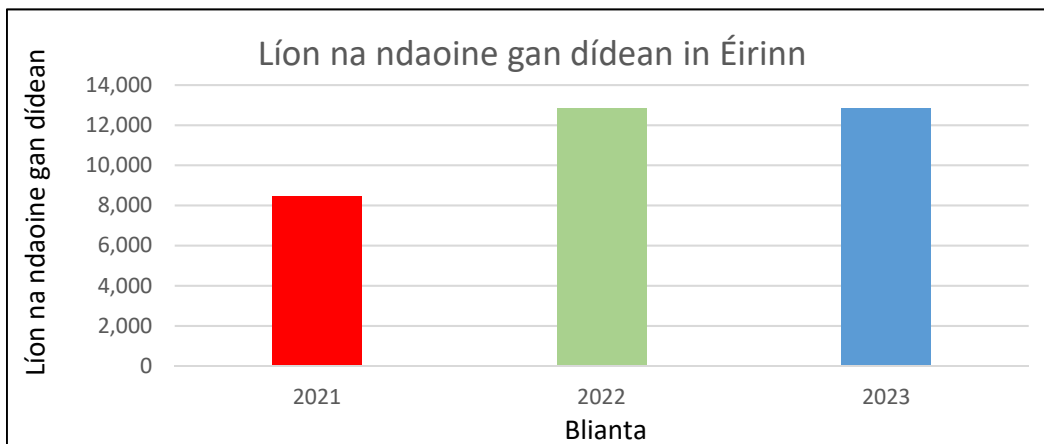
Pléigh dhá **iarmhairt dhiúltacha** a d'fhéadfadh a bheith ann do gheilleagar na hÉireann de bharr na lárionad sonraí seo a bheith á lonnú in Éirinn.

1.
2.

75 marc

Ceist 16

Tá 12,827 duine atá ag fanacht i gcóiríocht éigeandála in Éirinn ag tabhairt aghaidh ar 2024 gan dídean.

Arna chur in oiriúint ó independent.ie

- (a) (i) Tabhair breac-chuntas ar dhá chúis leis an méadú ar líon na ndaoine gan dídean in Éirinn.

1.
2.

- (ii) Tógadh breis agus 7,400 aonad tithíochta sóisialta nua in 2022. Pléigh dhá bhuntáiste leis an gcaiteachas ar thithíocht shóisialta a mhéadú, seachas a bheith ag cuidiú le líon na ndaoine gan dídean a laghdú.

1.
2.

(b) (i) Mínigh an téarma ioncamleasteachas an éilimh.

(ii) Úsáid foirmle chuí agus na figiúirí sa tábla thíos agus ríomh **ioncamleasteachas an éilimh (YED i mBéarla)** don earra seo. Mínigh brí eacnamaíochta do fhreagra. **Taispeáin do chuid oibre.**

Bliain	Meánioncam	Cainníocht a Éilíodh
2022	€40,000	150 aonad
2023	€50,000	180 aonad

Obair:

Freagra:

Míniú:

(iii) Glac leis gurb é + 5.2 ioncamleasteachas an éilimh ar PlayStation 5 agus gur díoladh 10,000 aonad san iomlán in 2023. **Ríomh na díolacháin ionchais iomlána** do 2024 má mheastar **go dtitfidh ioncam tomhaltóirí 5%** in 2024. **Taispeáin do chuid oibre.**

Obair:

Freagra:

- (c) Tá fairsingiú mór ar sheirbhís Mhearlíne Átha Cliath (DART) le tosú in 2024 (tionscadal ar a dtugtar DART+) agus is é 2029 an spriocdháta feidhmíochta. Tá sé i gceist i bplean an tionscadail DART+ fad an ghréasáin a shíneadh ó 50 km go dtí níos mó ná 150 km ar chostas €1.1bn.

Arna chur in oiriúint ó dartplus.ie

- (i) Rangaítear an cineál caiteachais thuas mar chaiteachas caipitiúil. Mínigh an téarma **caiteachas caipitiúil** agus úsáid sampla eile seachas cúrsaí iompair.

Míniú:
Sampla:

- (ii) Tabhair breac-chuntas ar chostas sóisialta amháin **agus** ar shochar sóisialta amháin maidir leis an tionscadal DART+ atá molta.

Costas Sóisialta:
Sochar Sóisialta:

- (iii) Chun tuilleadh caiteachais a mhaoiniú san am atá le teacht, tá an tAire Airgeadais ag smaoineamh ar bhreis ioncam cánach a bhailiú trí pholasaí chun **cánachas indíreach a mhéadú**.

Pléigh na buntáistí **agus** na míbhuntáistí eacnamaíochta a bhaineann le cánachas indíreach a mhéadú.

75 marc

Leathanach Breise más rogha leat é a úsáid
Cuir in iúl go soiléir uimhir agus páirt na ceiste atá á freagairt.

[illegible]

Leathanach Breise más rogha leat é a úsáid
Cuir in iúl go soiléir uimhir agus páirt na ceiste atá á freagairt.

[illegible]

Leathanach Breise más rogha leat é a úsáid
Cuir in iúl go soiléir uimhir agus páirt na ceiste atá á freagairt.

[illegible]

Ná scríobh ar an leathanach seo

Fógra cóipchirt

D'fhéadfadh sé go bhfuil téacsanna nó íomhánna sa scrúdpháipéar seo nach é Coimisiún na Scrúduithe Stáit úinéir an chóipchirt orthu, agus d'fhéadfadh sé gur athchóiríodh iad, chun críche an mheasúnaithe, gan cead na n-údar a fháil roimh ré. Ullmhaíodh an scrúdpháipéar seo de réir Alt 53(5) den *Acht um Chóipcheart agus Cearta Gaolmhara, 2000*. Ní údaraítear aon úsáid dá éis chun aon chríche ach amháin chun na críche dá bhfuil sé beartaithe. Ní ghlacann an Coimisiún aon dliteanas as sárú ar bith ar chearta tríú páirtí a eascraíonn as dáileadh ná as úsáid neamhúdaraíthe an scrúdpháipéir seo.

Scrúdú na hArdteistiméireachta – Ardleibhéal

Eacnamaíocht

Dé hAoine 21 Meitheamh

Maidin 9:30 - 12:00